

SAKARYA İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ İLETİŞİMİ

Öğretmenlik mesleğinde eğitimi gerçekleştirebilmek adına görmezden gelemeyeceğimiz çok büyük bir unsurdur iletişim. Eğitim-öğretim sisteminde iyi bir eğitimci olabilmek için iletişim sürecini çok iyi bilmek gerekir. Öğretmen-öğrenci iletişimi de eğiticinin konuyu etkili bir şekilde anlatabilmesi için öğrencilerle iyi bir iletişim kurması gerekir. İletişim her zaman bir süreçten ibarettir. Gönderici, kanal, mesaj, alıcı ve geri bildirim temel öğeleridir. Eğitimde gönderici öğretmen, alıcı öğrencilerdir. Mesaj ise, ders kitabı, program içeriği, panolar aracılığı ile verilir (Demirel, 2008:181; Taşar H. , 2009: 153). Ayrıca; iletişimi olumlu ya da olumsuz yapan en büyük etkenin, gönderici ile alıcının tutumları olduğu bilinmektedir. Cüceloğlu'na (2001: 155) göre olumlu ve olumsuz tutumlar altı başlık altında toplanmıştır.

OLUMSUZ TUTUMLAR

Yargılayıcı tutum
Denetlemeye yönelik tutum
Belli bir stratejiyi izleyen planlı tutum
Aldırmaz, umursamaz tutum
Üstünlük belirten tutum
Kesin tutum

OLUMLU TUTUMLAR

Tanıtıcı tutum
Soruna yönelik tutum
Plansız, kendiliğinden oluşan tutum
Anlayış ve yakınlık gösteren tutum
Eşitlik belirten tutum
Denemeci tutum

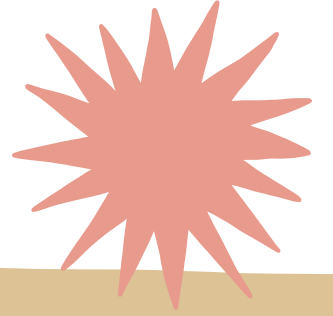

Öğretmenlerin sınıf içi iletişimi iyileştirmek için aşağıdaki hususlara önem vermeleri gerekmektedir (Demirel, 2008: 182):

- Öğretmen konuşma yeteneğini geliştirmeli,
- Öğretmen dersi iyi bir şekilde planlamalı,
- Öğrencinin ihtiyaçlarını, yeteneklerini ve ilgilerini değerlendirmeli,
- Eğitimi esnasında öğrencinin ilgisini dağıtan gürültü faktörünü ortadan kaldırmalı,
- İyi bir iletişim ve eğitim için, daha fazla duyu organına hitap edilmeli, bunun için de birden fazla araç gereç kullanılmalı, düz anlatım ya da laf salatısından (verbalizm) kaçınılmalı,
- Zor ve öğrencinin anlayamayacağı teknik öğretim araçlarından kaçınılmalıdır.

Öğretmen öğrenci iletişimde çok sayıda iletişim engeli vardır. Bunlar öğrenciler üzerinde olumsuz etkiye sahiptir. Çoğunlukla öğretmenler bu hatalara düşebilirler. Bunlar (Gordon, 2006: 74-80):

- Emir vermek, yönlendirmek: Bu iletiler, öğrenciye duygularının, gereksinimlerinin ya da sorunlarının önemsiz olduğunu anlatır.
- Uyarmak, gözdağı vermek: Bunlar öğretmenin, öğrencilerinin isteklerine ve gereksinimlerine saygı duymadığını anlatır.
- Ahlak dersi vermek: Bu tür ilişkilerle dış otoritenin ve zorunlulukların gücü öğrenciye karşı kullanılır.
- Öğüt vermek, çözüm ve öneri getirmek: Bu tür iletiler öğretmenin, öğrencilerin sorunlarını kendi kendilerine çözebilme yeteneği olmadığını kanıtlar.

Öğretmek, nutuk çekmek, mantıklı düşünceler önermek: Nutuk çekmek etkisiz bir öğretim yöntemidir.

- Yargılamak, eleştirmek, suçlamak, aynı düşüncede olmamak: Bu iletiler öğrenciler üzerinde diğerlerinden daha fazla olumsuz etki yaparlar.
- Ad takmak, alay etmek: Öğrencilerin benlik imajlarında olumsuz etki yapar.
- Soru sormak, sınamak, çapraz sorgulamak: Sorunlu olduğu zaman öğrenciye soru sormak öğrencide güvensizlik ve kuşku uyandırır.
- Sözünden dönmek, oyalamak, alay etmek, şakacı davranmak, konuyu saptırmak: Bu tür mesajlar öğretmenin öğrenci ile ilgilenmediğini duygularına saygı göstermediğini, belki de onu dışladığını düşündürür.

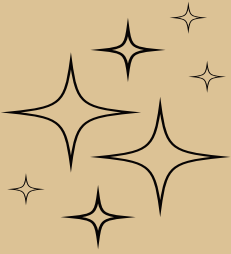
Öğrencilere yardım etmenin etkili yollarını, usta danışmanlar kişiyi konuşmaya başlatmak ve onu dinleyerek yolunu açmak olduğunu söylerler. Etkili biçimde yardımcı olmanın dört farklı yolu vardır;

1. Edilgen Dinleme (sessizlik): Öğrenciye gerçekten kabul edildiğini duyumsatan ve sizinle daha fazla paylaşması için yüreklendiren çok güçlü bir iletidir.

2. Kabul Ettiğini Gösteren Tepkiler: Dinlerken, özellikle duraklamalarda gerçekten dinlediğinizi göstermek için sözlü ya da sözcük belirtileri vermeye "kabul tepkileri" denir. "Hı-hı", "evet", "anlıyorum" gibi...

3. Kapı Aralayıcı İletiler: Öğrenciler, bazen daha çok konuşmak ve konuşmaya başlamak için ek yüreklendirme beklerler. Bu iletilere kapı aralayıcılar denir. "İlginç, devam etmek ister misin söylediklerin çok ilginç" gibi.

4. Etkin Dinleme: Etkin dinleme öğrenmeyi kolaylaştırmada, sorgulamayı, yüreklendirme de öğrencilerin düşünme, tartışma, soru sorma ve araştırmada kendilerini özgür hissedecekleri ortamı oluşturmada güçlü bir araçtır. Dinleyen yalnız duyduğunu değil, aynı zamanda doğru olarak anladığını da gösterir. Bu nedenle usta dinleyici etkin dinlemeyi daha yaygın kullanır. Etkin dinleme öğrencileri belirli konular üzerinde tartışmaya yüreklendirir. Öğrenmeye direnci olan öğrencinin direncini kırar. Bağımlı ve boyun eğen öğrencilere yardım eder. Öğrencilerin olumsuz olaylarla ilgili duygularını sınıf içinde açıkça tartışmalarına yardımcı olur.

Etkili öğretmenlik eğitiminde öğrencilerle daha iyi iletişim kurabilmek için öğretmenler sen-iletileri yerine, içinde sen zamiri olmayan ben-iletileri kullanmaları tavsiye edilmektedir. Sen iletiler öğrenciyi olumsuz yargılayan, ben-iletileri ise öğretmenin sorun karşısındaki duygularını dile getiren ilişkilere dir. Öğrenciler sen iletileri ile hemen her zaman kötü olduklarını algırlarlar. Ben-iletileri iki açıdan "yükümlülük iletileri" olarak adlandırılabilir:

1-Ben iletilerini gönderen öğretmen, kendi duygularının bilincinde olmak için önce kendini dinleme ve duygularını tüm açıklığıyla öğrencileriyle paylaşma yükümlülüğü taşır.

2- Ben-iletileri, davranışın yükümlülüğünü öğrencide bırakır.

Ben iletilerinin üç önemli ölçütü vardır:

1- Öğrencilerinin davranışını değiştirme ihtimali yüksektir.

2- Öğrenci ile ilgili çok az olumsuz değerlendirme içerir.

3-İletişimi zedelemmez.

Ben-iletileri öğretmenleri saydam, dürüst, öğrencilerin kendileri ile anlamlı ilişkiler kurabilecekleri gerçek kişiler olarak gösterir ve yakınlığın gelişmesine yardım eder.

Öğrenciler üzerinde etkili olabilmesi için; Sorun oluşturan davranışın tanımlarını içermelidir, Öğrencinin kabul edilmeyen davranışını öğretmen üzerindeki kesin gerçek, somut etkisinin ona söylenmesi gereklidir, duygular dile getirilmelidir.

KAYNAKÇA:

ÇAKMAK, V. AKTAN, E. (2016). ÖĞRETMEN ÖĞRENCİ İLETİŞİMİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ. DERGİPARK, 15(56), 83-97.

PARAGRAF METNİNİZ

GORDON, D. T. (2006). TEEACHER EFFECTİVENESS TRAINİNG (T.E.T), ETKİLİ ÖĞRETMENLİK EĞİTİMİ (E.Ö.E) (19 B). (B. ÖZKAN, DÜ., & E. AKSAY, ÇEV.)

İSTANBUL: SİSTEM YAYINCILIK BAYİİ VE KİTABELERİ.

